

משפט וביטחון לאומי

לקט ידיעות

התכנית למשפט וביטחון לאומי

המכון למחקרי ביטחון לאומי

INSS

לקט ידיעות - יולי 2016

מנהלת התכנית: אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברנד

רכזת התכנית: עו"ד קרן אבירם/עו"ד ענבר צדוק

צוות המחקר: סוניה בוקבזה, חן בן-אליעזר, רן יוסף, סטיב פיכמן, אבקילש קולץ', שיר רוזנצוויג

♦ פרסומים ועדכונים

♦ 60 מילים על...

♦ ידיעות מתוך ישראל

♦ ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

♦ ידיעות בינלאומיות

פרסומים ועדכונים

- פנינה שרביט ברנד, מיכל חטואל-רדושיצקי ועודד ערן עורכים ניתוח קצר של הדוח שפורסם בראשית החודש על ידי הקוורטט לענייני המזרח התיכון, אשר מתמקד במכשולים העיקריים המונעים השגת הסכם שלום ישראלי-פלסטיני במשא ומתן, ומציג המלצות לקידום פתרון שתי המדינות. הדוח מאותת על ייאוש גלוי בקרב הקהילה הבינלאומית מהאפשרות הממשית להגיע לפתרון קבע לסכסוך בנסיבות הקיימות, ולפיכך על רצון להסיט את המוקד לעבר המישור הפרגמטי והעכשווי. מבחינת הקוורטט, הדגש הוא אפוא על הצורך הדחוף ששני הצדדים ינקטו פעולות מעשיות בטווח המידי על מנת לשמר את פתרון שתי המדינות רלוונטי. הדוח מתמקד בשלושה מישורים עיקריים בהם נדרשת הפעולה המידית: הפסקת הטרור וההסתה לאלימות; הפסקת הפעילות של החרבת התנחלויות והשתלטות על קרקעות תוך מניעת פיתוח פלסטיני באזורי C; ושיפור המציאות ברצועה עזה, כולל פעולה לאחדות שלטונית פלסטינית (27 ביולי, מבט על).

- **מיכל חטואל-רדושיצקי** מדווחת על כוונתה של מדינת ישראל להשתתף בבחירות למושב במועצת הביטחון בשנת 2018. להערכתה, ישראל תעשה בחכמה אם תשכיל לפתח אסטרטגיה שקולה שתסייע לה לזכות במושב במועצת הביטחון. לחברות במועצה יתרונות רבים, כאשר החשוב שבהם הוא הכרה ויוקרה בינלאומית המוענקת למדינה החברה. שדרוג זה במעמדה של מדינת ישראל יישא חשיבות, גם אם השפעתה בפועל על החלטות המועצה תהיה מינימלית. **חטואל-רדושיצקי** מדגישה כי התפתחות זו מסמלת שינוי מבורך במדיניות הישראלית, מעמדה שמוותרת על זירת האו"ם בטיעון של הטיה מראש נגד ישראל, לעבר מעורבות וחתימה לשינוי מבפנים (4 ביולי, [מבט על](#)).

- ביום 12 ביולי התקיים במכון כנס ביוזמתם של **עודד ערן** ו**פנינה שרביט ברוך**, שאורגן על ידי **קרן אבירם**, בנושא [החלטה במועצת הביטחון בנושא הסכסוך הישראלי-פלסטיני](#). הכנס עסק ביוזמה אפשרית מצד ארה"ב להצגת הצעת החלטה להסדרת הסכסוך במועצת הביטחון. בין הדוברים בכנס היו חברת הכנסת וסגנית שר החוץ, ציפי חוטובלי; הקונסול הכללי המיועד לניו-יורק, דני דיין; סגן רה"מ לשעבר, דן מרידור; השגריר לשעבר, דני גילרמן; מזכיר הממשלה לשעבר, צביקה האוזר; הפרשן לענייני ערבים, עודד גרנות; תא"ל (במיל') מייק הרצוג וחוקרי המכון גלעד שר, מיכל חטואל-רדושיצקי, פנינה שרביט ברוך ואודי דקל (ניתן לצפות בהרצאות הכנס [כאן](#)).

- **אסף אוריון** כותב על כוח המשקיפים הרב לאומי (כמ"ר) בחצי האי סיני, שתפקידו לממש את סדרי הפיקוח שנקבעו בנספח הביטחוני של הסכם השלום בין ישראל ומצרים. **אוריון** טוען כי ביחס לכוחות שמירת שלום אחרים בעולם, הכמ"ר מהווה דוגמה לכוח שמצליח במשימתו לשמר את השלום והביטחון בין המדינות. להצלחה זו מספר סיבות: מחויבות מתמשכת מצד המדינות השותפות לו, יציבות ודבקות אסטרטגית במשימתו המקורית, ובעיקר, גמישות טקטית ויצירתיות בהתאמת דרכי מימוש המשימה לתנאי הסביבה המשתנה ולסיכונים הגוברים בה. **אוריון** מוסיף ומציין שהצלחת הכוח בעתיד תהא תלויה במחויבותן של ישראל ומצרים לשימור מנגנון זה גם בהמשך (24 ביולי, [מבט על](#)).

- **יורם שוויצר, שרה פיינברג ועינב יוגב** דנים במאמרם בהשפעותיהן של מתקפות הטרור האחרונות על היערכותה האסטרטגית של צרפת ללחימה בטרור, הכוללת הגברת המעקב אחר גורמים המועדים להקצנה והארכת מצב החירום שהוכרז בצרפת. **המחברים** מציינים כי על אף היערכות זו מבקרת דעת הקהל את אוזלת היד של הממשלה בטיפול בטרור והימין הקיצוני מעלה הצעות לנקיטה בצעדים קיצוניים יותר. המאמר מציג בנוסף את הדעות השונות העולות במסגרת הדיון האינטלקטואלי באשר לגורמים שהביאו לגל הטרור הנוכחי. היינו, האם מדובר ב"אסלאמיזציה של הרדיקליזם" או "רדיקליזציה של האסלאם". **המחברים** ממליצים לישראל לסייע ולייעץ לצרפת במאבק בטרור ומציינים כי המצב הביטחוני הקשה בצרפת עשוי להביא לאוזן קשבת ולהבנה מצד דעת הקהל

בצרפת לדאגותיה ולדרישותיה הביטחוניות של ישראל בכל הסכם עתידי עם הפלסטינים (26 ביולי, [מבט על](#)).

- **אסף אוריון וישראל כנר** סוקרים במאמרם את [פסיקת](#) בית הדין הקבוע לבוררות בהאג, אשר פורסמה ביום 12 ביולי 2016, בה התקבלה עתירת הפיליפינים נגד סין בנוגע לסכסוך בעניין ים סין הדרומי. פסק הדין דחה את טענות סין אודות ריבונותה בתחום "קו תשעת המקפים", וקבע כי בפעילותה באזור הפרה סין את החוק הבינלאומי. **אוריון וכנר** מציינים כי לקראת הפסיקה ניסתה סין לבנות קואליציה רחבה שתתמוך בעמדתה ומדגישים את האירוניה בכך שבין הגורמים שהביעו תמיכה בעמדה הסינית, לפיה את הסכסוך יש לפתור בשיחות בילטרליות ישירות ולא בהליכים משפטיים, נמצאת גם הרשות הפלסטינית. **המחברים** מציינים כי יש לבחון כיצד תתנהל סין בתגובה לפסיקה, התנהלות שתושפע מצעדי השחקנים האחרים, ובעיקר הפיליפינים. לגבי ישראל, ממליצים **המחברים** כי תדבק בגישה שלא להביע עמדה פומבית בנושא. כן מציינים **המחברים** כי פסיקה זו מהווה דוגמה לכך שגם למעצמות אין שליטה על החלטות של טריבונלים בינלאומיים וממחישה את החשיבות הקיימת בהשתתפות פעילה בהליכי השיפוט של גופים אלה (17 ביולי, [מבט על](#)).

- **דורון אלה** כותב על מעמדה של סין בארגון הסחר העולמי (WTO) ועל סיכוייה להביא לשינוי במעמדה בארגון, לקראת כנס מדינות ה-G20 בספטמבר 2016 בהאנג-ג'ואו שבסין. בעת הצטרפותה לארגון הסחר העולמי בשנת 2001, סין הוגדרה בתור מדינה מתפתחת עם "כלכלה מתוכננת". הגדרה זו אפשרה למדינות להעלות מכסים ולהגביל ייבוא של מוצרים סיניים. הוחלט כי בחלוף 15 שנים, בשנת 2016, מעמדה ישתנה והיא תוגדר בעלת כלכלת שוק חופשי. עם תום התקופה הקצובה, ובצל האטה בצמיחת הכלכלה הסינית, החלה סין בהפעלת לחצים רבים לשינוי במעמדה. אך נוכח הבחירות בארה"ב, במסגרתם יחסי הסחר בין סין לארה"ב נמצאים תחת אור הזרקור, ונוכח הטלטלה באיחוד האירופאי בעקבות יציאתה של בריטניה, טוען **אלה** כי הסיכויים אינם לטובת סין (25 ביולי, [INSS שורטי](#)).

- **בר לוי ושיר רוזנצוויג** דנות במאמרו של אודות נוכחותו של השחקן ה'חדש' בזירה המשפטית הבינלאומית - בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג (ICC), והרלוונטיות שלו למדינת ישראל. המאמר סוקר את הרקע של בית הדין, את מבנהו וסמכויותיו, את הפניות העומדות כיום בפניו, בנוגע לפשעים שלכאורה ביצעו גורמים ישראליים, ואת השפעת הצטרפותה של הרשות הפלסטינית בתור חברה לאמנת רומא בשנה שעברה. המאמר מדגיש את החשיבות של התייחסות רצינית לבית הדין ואת היתרונות של שיתוף פעולה עם בית הדין ועם גורמים בינלאומיים, העשויים להשפיע על החלטותיו העתידיות. בתור דוגמה מביאות **המחברות** את דו"ח מקגאוון דיוויס אודות מבצע "צוק איתן" (גיליון יולי 2016, [עדכן אסטרטגי](#)).

- **אדם הופמן** בוחן במאמרו את האפקטיביות של רעיון גירוש מחבלים או בני משפחותיהם לרצועת עזה, אשר עלה בעקבות גל האלימות הפלסטיני שהחל באוקטובר 2015. גירוש מחבלים נתפס כפתרון המרחיק את האיום, פוגע בתשתית הארגונית של ארגוני הטרור ומרתיע מביצוע פעולות טרור. אולם, מקרי עבר מלמדים כי לגירוש מחבלים עלולות להיות השלכות שליליות בטווח הארוך, וכי הוא אף עלול לעודד פעולות טרור. כדי לאמוד את השלכות הפרקטיקה, בוחן **הופמן** שני מקרים: גירוש פעילי חמאס והג'יהאד האסלאמי לדרום לבנון בשנת 1992, והגלות הפוליטית של בכירי אל קאעידה בשנות ה-80-90. על בסיס בחינה זו, הוא ממליץ להימנע מגירוש מחבלים ולהכיר בהשלכות השליליות של צעד זה (גיליון יולי 2016, [עדכן אסטרטגי](#)).

60 מילים על...

בתי הדין הצבאיים

בתי הדין הצבאיים מוסמכים לשפוט את כל חיילי צה"ל, בשירות סדיר ומילואים, בגין כל עבירה לפי חוקי מדינת ישראל. בעבירות שאינן צבאיות, קיימת סמכות שיפוט מקבילה גם לבתי המשפט במערכת האזרחית וההעמדה לדין היא לפי מידת הזיקה שבין העבירה לבין השירות הצבאי. על בית הדין הצבאי המחוזי יש ערעור לבית הדין הצבאי לערעורים ועל החלטותיו ניתן לערער לבית המשפט העליון.

ידיעות מתוך ישראל

חקיקה

חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 44) ו-חוק הכנסת (תיקון מס' 43), התשע"ו-2016/חוק ההדחה
 ביום 20 ביולי קיבלה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את **חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 44) ו-חוק הכנסת (תיקון מס' 43), התשע"ו-2016**. מדובר בתיקון מהותי בחוק יסוד, אשר יאפשר **לכנסת עצמה להדיח את אחד מחבריה**. לצורך הדחת חבר כנסת מכהן יידרש רוב של 90 חברי כנסת. זאת, לאחר שוועדת הכנסת שדנה בנושא המליצה לעשות כן ברוב של שלושת רבעי חבריה, לאחר שהוגשה לה בקשה מאת 70 חברי כנסת, שלפחות 10 מהם חברי אופוזיציה. העילות בגין ניתן יהיה להדיח חבר כנסת הן שתיים מן העילות המופיעות **בסעיף 7 א(א) לחוק יסוד הכנסת** (אשר מופעל לצורך בדיקה ופסילת מועמדים או רשימות בטרם הבחירות לכנסת): "הסתה לגזענות" ו-"תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור נגד מדינת ישראל". העילה השלישית, "שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית", הופיעה בנוסחים המוקדמים של הצעת החוק, אולם הוסרה בסופו של דבר מהנוסח הסופי. עוד נקבע בחוק כי הכנסת לא תהיה רשאית להפעיל את סמכות ההדחה בעת תקופת בחירות, וכי על ההחלטה להדיחו רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט העליון (ראו גם **הודעת הכנסת** בנושא).

חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 71), התשע"ו-2016

ביום 25 ביולי אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את [הצעת חוק השיפוט הצבאי \(תיקון מס' 71\) \(איסור פרסום שם חייל לעניין הליכים הקשורים לפעילות מבצעית\), התשע"ו-2016](#). ההצעה אוסרת על פרסום שמו, או כל פרט מזהה אחר, של חייל באחד מאלה: הוא חשוד בביצוע עבירה שנעשתה אגב פעילות מבצעית וכחלק ממנה, וטרם הוגש נגדו כתב אישום, או שהוחלט שלא להגישו; הוא נאשם בביצוע עבירה כאמור וטרם הורשע בפסק דין חלוט; הוא הואשם בביצוע עבירה כאמור וכתב האישום שהוגש נגדו בוטל או שהוא זוכה. כן מוצע כי פרסום כאמור, וכן פרסום שמו של חייל ששמו מתברר במסגרת תחקיר, יהווה עבירה שדינה שישה חודשי מאסר. בנוסף מוצע לקבוע כי איסור פרסום כאמור, לא יחול על גורם שהוסמך על ידי היועץ המשפטי לממשלה להעביר את שמו של חשוד או נאשם לרשות שלטונית או שיפוטית זרה. הוראות החוק המוצע יחולו גם על שוטרי מג"ב, וכן על שוטרים אחרים לגבי פעילות מבצעית למניעת פעילות חבלנית עוינת בלבד (ראו גם [הודעת הכנסת](#) בנושא).

פסיקה

דחיית בקשה למנוע מאסירים ביטחוניים מלצפות במשחקי גמר אליפות אירופה בכדורגל ביום 10 ביולי דחה בג"ץ את עתירתם של זהבה ושאול כהן, הוריו של לוחם צה"ל, סמ"ר אורון שאול, אשר מוחזק בידי החמאס. במסגרת העתירה התבקש שירות בתי הסוהר למנוע או לחסום מהאסירים הביטחוניים הכלואים במתקני הכליאה במדינה את הצפייה במשחק גמר אליפות אירופה בכדורגל, במטרה ללחוץ על הארגון לספק למדינה את המידע הדרוש בנוגע לגורלם של אורון שאול והדר גולדין. בג"ץ דחה את העתירה בטענה כי זכותם של האסירים הביטחוניים לצפות במשחק במתקני הכליאה בישראל מעוגנת בסעיף 29(ד) לפקודת נציבות בתי הסוהר. העותרים לא הניחו תשתית עובדתית או משפטית בגינה ניתן למנוע זאת מהם. לא נראה כי קיים קשר בין איסור הצפייה במשחק הגמר להפעלת לחץ על החמאס (10 ביולי, בג"ץ 5465/16 הגברת זהבה שאול נ' שירות בתי הסוהר).

הריסת בתי מחבלים בהם מתגוררים קטינים

ביום 7 ביולי דחה בג"ץ את עתירתו של אחמד אבו זיד, אביו של בלאל אבו זיד, שהואשם בכך שסיפק כלי נשק לשלושה מחבלים שביצעו את הפיגוע במהלכו נרצחה הדר כהן ז"ל, שוטרת משמר הגבול, ונפצעו שני שוטרים נוספים. ביהמ"ש קבע כי אין מקום לבחינה מחודשת בטענות על אי חוקיות הצעד של הריסות בתים על פי המשפט הבינלאומי, שכן טענות כגון אלה עלו במספר רב של עתירות ונדחו לגופן. נקבע כי תרומתו של בלאל לפיגוע הרצחני היתה משמעותית מאוד, שכן הוא סיפק את הנשק למחבלים ואף נטל חלק פעיל בהנחייתם למקום הפיגוע. נקבע כי אמנם מקום בו מדובר בבית בו מתגוררים קטינים, מתעצמת הפגיעה נוכח עקרון טובת הילד. עם זאת, המשיב לא חרג ממתחם שיקול הדעת המסור לו, שכן מטבע הדברים בחלק מבתי מגורים יהיו

דיירים קטינים. הצורך בהרתעה בעינו עומד ומצריך נקיטת אמצעים לא שגרתיים לשם הגנה על הציבור (7 ביולי, [בג"ץ 2828/16 אחמד אבו זיד נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית](#)).

הריסת חלק ממבנה המשמש יחידת דיור נפרדת

ביום 24 ביולי בג"ץ [קיבל באופן חלקי](#) את עתירתם של מוחמד מוסא מחאמרה ומשפחתו לבטל את צווי ההריסה לבתייהם של מחבלי הפיגוע במתחם "שרונה" בתל אביב. בית המשפט קבע כי על המפקד הצבאי לעשות שימוש זהיר ומצומצם בסמכותו. על כן, קבע ביחס לביתו של אחד המחבלים, אשר התגורר ביחידת דיור נפרדת, כי יש להרוס קומה זו בלבד באותו הבית. זאת, שכן הריסת המבנה כולו מהווה אמצעי שאינו שומר על יחס ראוי וסביר בין התנהגותו הרצחנית של המפגע לבין הסבל שייגרם ליתר בני המשפחה (24 ביולי, [בג"ץ 5141/16 מוחמד מוסא מחאמרה נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית](#)).

דחיית עתירה נגד הסכם הפיצויים בין ישראל לטורקיה

ביום 7 ביולי [דחה](#) בית המשפט העליון עתירה שהוגשה נגד החלטת ועדת השרים לענייני בטחון לאומי לתמוך בחתימתה של מדינת ישראל על הסכם פיוס ופיצויים מול ממשלת טורקיה, בגין אירועי המרמרה. העותרים טענו כי ההסכם נעדר מרכיב חשוב, והוא בקשת התחייבות מצד טורקיה להפסיק את תמיכתה בחמאס. המדינה טענה [בתגובה](#) כי מדובר בהסכם מדיני מובהק וכי בית המשפט אינו רשאי להתערב בעניינים מדיניים, הנתונים לשיקול דעתה של הרשות המבצעת. בית המשפט קבע כי הוא אינו משולל סמכות להתערב בעניין בעל אופי מדיני מובהק, אך עליו לנקוט ריסון יתר בביקורת השיפוטית ולא להתערב בהחלטות המדיניות אלא בנסיבות חריגות ביותר. במקרה זה, להערכתו, לא הצביעו העותרים על קיומן של נסיבות אלו (7 ביולי, [בג"ץ 16/52 דבורה גונן נ' ראש ממשלת ישראל](#)).

עדכונים נוספים

הסכם פיוס עם טורקיה

ביום 27 ביוני נחתם בין ישראל וטורקיה הסכם פיוס ([נוסח ההסכם](#)) צורף לעמדת המדינה לעתירה), הצפוי לשים קץ למשבר ביחסים בין המדינות שהחל בשנת 2010. במסגרת ההסכם, נקבע כי ישראל תפצה את טורקיה בכ-20 מיליון דולר על תקרית משט המרמרה ותבצע הקלה מסוימת במצור על עזה. טורקיה בתגובה, תפעל למניעת והפסקת הליכים המשפטיים, מדינתיים ובינלאומיים, הננקטים נגד קציני וחיילי צה"ל, ותגביל במידת מה את פעילות חמאס בתחומיה, כך שהארגון יוכל לפעול על אדמתה, אך ייאסר על פעיליו לארגן פעולות טרור נגד ישראל משטחה. ההסכם יתמקד תחילה בשיקום הקשרים הדיפלומטיים בין שתי המדינות וקידום נורמליזציה של היחסים ביניהן, ובשלב מאוחר יותר צפוי להוביל לשיתוף פעולה כלכלי (27 ביוני, [Walla News](#)).

טל מימון ועמיחי כהן בוחנים את שאלת התכנותם של הליכים פליליים נגד חיילי צה"ל לאחר החתימה על הסכם הפיוס. הם טוענים כי טורקיה יכולה לספק הגנה חלקית בלבד על חיילי צה"ל מפני תביעות כספיות ופליליות, מכיוון שרוב ההליכים המשפטיים אינם מתקיימים בתוך טורקיה. הם מציינים את האפשרות של נקיטת הליכים במסגרת עקרון הסמכות האוניברסלית, כמו גם את קיומו של הליך בבית הדין הפלילי הבינלאומי. השניים מדגישים כי לאור העובדה שלא עומדת לחיילים הגנה מלאה מפני נקיטת הליכים, הרי שישנה חשיבות יתרה ליישום דו"ח טירקל ולקיום חקירות עצמאיות ואפקטיביות בישראל (29 ביוני, [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#)).

הקבינט אישר את דו"ח צ'חנובר

ביום 3 ביולי קיבל הקבינט את המלצות צוות צ'חנובר בנוגע להליכי הבדיקה בישראל לגבי טענות להפרת דיני הלחימה, אשר נכללו בדו"ח שהוגש לראש הממשלה בספטמבר האחרון. הצוות בחן את יישום חלקו השני של דו"ח ועדת טירקל, שעסק במנגנוני הבדיקה והחקירה בישראל של טענות להפרת הדין הבין-לאומי. המלצות צוות היישום כוללות, בין היתר, הקמת יחידה במשטרה צבאית חוקרת שתחקור אירועים מבצעיים, קביעת מסגרת זמנים להימשכותן של חקירות אלו, פרסום נתונים סטטיסטיים על ידי התביעה הצבאית בנוגע למשך הטיפול בתיקים מבצעיים, שינוי מעמד הפרקליט הצבאי הראשי לדרגת אלוף והגבלת משך כהונתו לארבע שנים (3 ביולי, [הארץ](#)).

פרסום דו"ח שנתי של הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור

הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור פרסמה [דו"ח](#) שנתי לשנת 2015 אודות פעילותה. הדו"ח סוקר, בין היתר, את שיתופי הפעולה של הרשות עם רשויות האכיפה בישראל ומעורבות הרשות במספר פרשיות מרכזיות של כוחות המשימה במגוון רחב של תחומים. בנוסף, סוקר הדו"ח התפתחויות של מימון טרור, ובפרט, אפיקי מימון נפוצים בפעילות ארגוני טרור דוגמת דעא"ש, הכוללים גיוס כספים באמצעות הרשתות החברתיות, תחת מסווה של אגודות של אגודות צדקה לגיטימיות (27 ביוני, [משרד המשפטים](#)).

ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

עצמאות מנגנוני החקירה

פיטר מרגוליס סוקר במאמרו את סוגיית העצמאות של מנגנוני החקירה של ישראל וארה"ב בנוגע לחקירות על טענות של ביצוע פשעי מלחמה. לטענתו של **מרגוליס**, הדרישה לעצמאות של מנגנוני החקירה, כפי שהיא נובעת מדיני הלחימה, דורשת שהחוקרים יהיו מחוץ לשרשרת הפיקוד האחראית לאירועים נשואי החקירה. זו אינה כוללת בהכרח חקירה על ידי גורמים אזרחיים או מעורבות אזרחית בבחירתם של החוקרים. בישראל קמו מספר ועדות בלתי תלויות עבור בחינת אופן ההטמעה של דיני הלחימה ויעילות מנגנוני החקירה (ביניהן [ועדת טירקל](#) וועדת צ'חנובר).

שהביאו לשיפור העצמאות והיעילות של מנגנוני החקירה. **מרגוליס** מבטל את הביקורות הלא מאוזנות כלפי ישראל ומעמת אותן עם היכולת והנכונות של הצבא הישראלי להעמיד לדין גם חיילים ששרתו בגדה המערבית והפרו שם את דיני הלחימה, כמו במקרה של החייל אלאור עזריה (28 ביולי, [Lawfare](#)).

ארגון שורת הדין תובע את פייסבוק בארה"ב

בנג'מין וויטס וזאי בדל דנים בתביעה שהגיש ארגון "שורת הדין" בבית המשפט הפדרלי בארה"ב נגד פייסבוק, בשמן של חמש משפחות אמריקאיות שאיבדו את קרוביהן באירועי טרור שבוצעו על ידי חמאס. לדעת **המחברים**, בניגוד לתביעות אחרות נגד **טוויטר** שנידונו בבתי משפט אמריקאים, לתביעה זו יש סיכוי ממשי להצליח. בין היתר, מכיוון שהתובעים מבססים את תביעתם על קשר חזק בין השימוש של החמאס ואנשיו בפייסבוק לבין אירועי הטרור שבהם איבדו חמש המשפחות את יקיריהן. כך למשל, הראו התובעים כיצד הובילו פרסומים בפייסבוק ושיתופים של אותם פרסומים לאירוע במסגרתו נרצח ריצ'ארד לאקין. עם זאת, מדגישים **המחברים** כי ישנן משוכות לא קלות שעל התביעה לעבור, כולל הוכחת הקשר הסיבתי (12 ביולי, [Lawfare](#)).

ידיעות בינלאומיות

דיני לחימה

דו"ח חקירה על מעורבות בריטניה במלחמה בעיראק

ביום 6 ביולי פרסם **דו"ח צ'ילקוט** העוסק במעורבותה של בריטניה במלחמה בעיראק בין השנים 2001-2009 (**תקציר הדו"ח**). הדו"ח עסק בשאלה האם היה זה נכון והכרחי לפלוש לעיראק במרץ 2003. מסקנתו הייתה כי בריטניה בחרה להצטרף לפלישה לעיראק לפני שמוצו כל האפשרויות, שאינן כוללות פעולות צבאיות, וכי ההחלטה בנוגע לחומרת האיום שעיראק הציבה בכל הקשור לנשק להשמדה המונית לא נתקבלה בוודאות מספקת. הדו"ח קבע בנוסף כי למרות אזהרות מפורשות, השלכות הפלישה הוערכו בחסר וההכנות למלחמה היו רצופות בליקויים. לבסוף, נקבע כי הממשל לא השיג את המטרות המוצהרות שלו. הדו"ח בחן, בין היתר, את ההתפתחות בזירת המשפט הבינלאומי, שהיוותה את הבסיס המשפטי להשתתפותה של בריטניה במלחמה ולשימושה בכוח נגד עיראק, אך לא הסיק מסקנות חד-משמעיות בנושא (6 ביולי, **אתר דו"ח החקירה**).

בוב באוור מתייחס לביקורת המופנית בדו"ח כלפי לורד גולדשמידט, היועץ המשפטי לממשלת בריטניה. בתחילה, לא הכיר גולדשמידט בחוקיות המהלך, אך בעקבות מכבש לחצים פוליטיים שהופעל מצד ראש הממשלה, טוני בלייר, שינה את דעתו ותמך בפלישה לעיראק ללא אישור מפורש של מועצת הביטחון. בהקשר זה, מדגיש הדו"ח את חשיבות השמירה על עצמאות מפוליטיקה והצמדות לאמת המשפטית. עם זאת, אין הוא מבקר בחריפות את התנהלותו של

גולדשמידט, לאור הנסיבות והלחצים בהם עמד בעת מתן ההחלטה. עיקר ביקורתו מופנית דווקא כלפי בלייר, אשר, לטענתו, לא הניח את הקרקע לקבלת חוות דעת משפטית ראויה (11 ביולי, [Lawfare](#)). **אונה האת'ווי** מבקרת את החלטתו של גולדשמידט לאשר שימוש בכוח בהתבסס על החלטת מועצת הביטחון. היא טוענת כי לא צריך היה להסתפק בדרישת קיומו של סיכוי סביר לחוקיות המהלך וכי במסגרת דיון משפטי בנושא בעל חשיבות כה רבה, יש לדרוש קיומה של רמה גבוהה של ודאות משפטית (11 ביולי, [Just Security](#)). **ג'ון בלינג'ר** אינו מקבל את דבריה של **האת'ווי** בנוגע לאי סבירות הסתמכותה של בריטניה על החלטות מועצת הביטחון ומציין כי בעבר נעשה שימוש בכוח בהתבסס עליהן, הן בידי ארצות הברית והן בידי מדינות אחרות. להערכתו, בהיעדר הסדר ספציפי יש מקום להסתמך על החלטות אלו. הוא ממשיך ומציין לחיוב את העובדה שהדו"ח אינו רואה בהחלטתו של גולדשמידט החלטה שאינה סבירה (11 ביולי, [Lawfare](#)).

מדיניות ארה"ב לגבי פגיעה באזרחים במהלך פעילות צבאית

מרטי לדרמן מנתח שני מסמכים חשובים שפורסמו על ידי הממשל האמריקאי: ביום 1 ביולי פרסמה ממשלת ארצות הברית [צו אקזקוטיבי בדבר נקיטת צעדים למניעת פגיעה באזרחים במסגרת פעולותיה הצבאיות](#), הכוללות שימוש בכוח. במסגרת הצו דורש הנשיא הגנה רחבה יותר על אזרחים מזו הקבועה בדין הבינלאומי. הוא דורש כי הגנה זו תיושם בכל פעולותיה הצבאיות של ארה"ב. הצו מתייחס לפרקטיקות שונות בהן ניתן לנקוט במטרה לצמצם את הפגיעה באזרחים. ביניהן, אימון אנשי צבא אמריקאים בנוגע לחשיבות הטמעת הדין הבינלאומי, פיתוח טכנולוגיה מדויקת שתצמצם את הפגיעה באזרחים ופיתוח כלי נשק שיאפשרו הבחנה ברורה בין אזרחים ללוחמים. בנוסף, קובע הצו כי בכל שנה יפורסם דוח שנתי המעריך, ביחס לאזורים שאינם אזורים לחימה, את רמת הפגיעה באזרחים כתוצאה מפעילות צבאית אמריקאית. כן פורסם [מסמך מטעם מחלקת המודיעין הלאומי האמריקאי, ובו הערכה של מספר הנפגעים האזרחיים מפעולות צבאיות של ארה"ב בין השנים 2009-2015, בכל העולם, למעט אפגניסטן, עיראק וסוריה](#). מחישוב שעשתה בהתבסס על הצלבת מידע ממקורות שונים, הגיעה ארה"ב למסקנה כי היא אחראית למותם של בין 64 ל-116 אזרחים בתקופה זו. מספרים אלו אינם תואמים מידע שפורסם על ידי ארגונים שונים שאינם ממשלתיים. מחלקת המודיעין מסבירה את הפער בכך שארה"ב מחזיקה במידע מודיעיני שאינו מצוי בידי הארגונים המבצעים את ההערכה. **מרטי לדרמן** מציין כי לא בטוח שהסבר זה יספק את המבקרים. הוא מפרט שני קשיים שיש בגישור על הפער - ראשית, העובדה כי ארה"ב לא תמיד מכירה באחריותה על פעולות צבאיות מסוימות. שנית, חלק גדול מהמידע המצוי בידיה של ארה"ב, למשל לגבי זהות הנפגעים, מגיע ממודיעין אנושי שאין באפשרותה לחשוף (1 ביולי, [Just Security](#)).

הגנה על עיתונאים על פי דיני הלחימה

ביום 22 ביולי, פרסמה מחלקת ההגנה של ארה"ב עדכון למדריך דיני המלחמה משנת 2015. **צ'ארלי סאבאג'** מציין כי השינוי המשמעותי ביותר שנכלל בעדכון נוגע להגנה על עיתונאים המצויים באזורי מלחמה (22 ביולי, [New York Times](#)). עם פרסומו של המדריך בשנה שעברה, ביקרו אותו עיתונאים ופעילים שונים, משום שניתן היה לפרש את ההסדר הקבוע בו ככזה השולל הגנה מעיתונאים המסקרים אירועי קרבות. בין השינויים נכללה הבהרה לפיה עיתונות אינה נחשבת לפעילות עוינת, היות שדיווח עצמאי ופתוח הוא חיוני ואינו נחשב השתתפות בפעילות לחימתית. אולם, בה בעת, מצוין כי דיני המלחמה לא מונעים ממדינות לפעול על מנת להגן על מידע רגיש (25 ביוני, [Lawfare](#)).

היחס לאנשי רפואה ודת במסגרת ניתוח מידתיותה של פעולה צבאית

קולונל ג'ון מריאם ומרטי לדרמן דנים בסעיף 7.8.2.1 **למדריך דיני הלחימה של משרד ההגנה האמריקאי**. סעיף זה אינו מונה אנשי רפואה ודת במסגרת ניתוח המידתיות של התקפה כנגד מטרה צבאית. **מריאם** טוען כי אי הכללתם של אנשי הרפואה והדת הצבאיים אינו מנוגד לדין הבינלאומי ההומניטרי. **לדרמן** מסכים כי אמנם לא קיים הסדר ספציפי בדין הדורש את הכללתם בניתוח מידתיות פעולה צבאית, אך הוא מאמין כי יש לפעול להטמעתו של הסדר כזה. הוא אף מותח ביקורת על הרציונל המוצג במדריך, לפיו אי הכללת אנשי הרפואה ודת מתבסס על כך שעליהם להכיר בקיומו של סיכוי סביר לסיכון בעת היכנסם לאזור לחימה (8 ביולי, [Just Security](#) ; ו-9 ביולי, [Just Security](#)).

פרשנות עדכנית של אמנות ז'נבה

בהמשך לפרסום אמנות ז'נבה בדבר דיני המלחמה בשנת 1949 התפרסמו מסמכים רבים, על ידי גורמים שונים, המבטאים את התפיסה של גורמים אלה לגבי הפרשנות הראויה לדיני המלחמה. שניים מן המרכזיים שבהם הם המדריך לדיני לחימה של **משרד ההגנה האמריקאי** משנת 1956 ומסמכי הפרשנות לאמנות ז'נבה של **הצלב האדום** (ICRC) מהשנים 1952–1960. לאחרונה, כ-60 שנה לאחר פרסום המהדורה האחרונה, הוצאו בהפרש של מספר חודשים, מסמכים עדכניים, הן על ידי **משרד ההגנה האמריקאי** והן על ידי **הצלב האדום**. בסדרה של שלושה מאמרים מתייחס **שון ווטס** למגוון הרחב של הגישות הפרשניות הכלולות במסמכים, ולהשוואה ביניהן, ומציע מסקנות בנוגע להשפעת חשיבותם של פרסומים אלו ובחירותיהם הפרשניות על התפתחות הדין הבינלאומי ההומניטרי.

במאמרו הראשון עומד **ווטס** על הדומה והשונה במסמכים. הוא מציין כי שניהם מפורטים הרבה יותר מהמסמכים שפורסמו בשנות החמישים וכוללים הפניות רבות מאוד לחומרים שהצטברו

במהלך השנים. עם זאת, קיימים ביניהם הבדלים רבים. אחד המשמעותיים הוא שמדריך דיני הלחימה האמריקאי מסתמך בעיקר על פרקטיקה של ארה"ב ומדינות אחרות, ואילו מסמך הפרשנות של הצלב האדום מסתמך במידה רבה על כתיבה אקדמית והחלטות מייעצות של בית הדין הבינלאומי וגופים בינלאומיים אחרים (5 ביולי, [Just Security](#)). במאמרו השני, בוחן **ווטס** את יחסם של המסמכים לעמימות בטקסט של האמנות. הוא מתמקד בניתוח הגישה הפרשנית של הצלב האדום, החותרת לפתור את העמימות העולה מסעיפי האמנה בפרשנות שמגמתה לחזק את ההגנה ההומניטרית (29 ביולי, [Just Security](#)).

לניתוחים נוספים של מסמך הפרשנות החדש של הצלב האדום ראו [Multi-Blog Series on the Updated Geneva Conventions Commentaries](#).

הגדרתן של סיעות אשר התפצלו מקבוצות מאורגנות ממושגות לפי IHL

אלן נוהל דנה בשאלה מתי תחשב סיעה, שהתפצלה מקבוצה חמושה מאורגנת, בגדר קבוצה חדשה. התשובה לכך משפיעה על הקביעה האם הסיעה היא חלק מהעימות המזוין המתנהל נגד הקבוצה המאורגנת. **נוהל** מציינת כי סיעה תשתייך לארגון חמוש כאשר היא עומדת בתנאי אותו היא מכנה - 'command and direction'. היינו, כאשר היא רואה עצמה כפופה לפקודותיו וכאשר הארגון החמוש רואה בכישלון הסיעה להישמע לפקודותיו הפרה של נהליו הפנימיים. **נוהל** מציינת שתי גישות לבחינה זו. הראשונה, בוחנת את חברי הסיעה והאם הם רואים עצמם מנותקים ומשחררים מאותה קבוצה. הדבר יכול להשתמע מהכרזה פומבית או להתפרש מהתנהגות. השנייה, מתייחסת לסיעה כקולקטיב והאם היא רואה עצמה חלק מהשרשרת ההיררכית של ארגון האם ונתונה לפקודותיו. התנתקות יכולה גם לבוא לידי ביטוי במקרים בהם סיעה מצויה בסכסוך עם סיעה המשויכת לארגון האם או עם ארגון האם עצמו (22 ביולי, [ICRC](#)).

אכיפת אחריותה המדינית של סוריה לגבי פעולותיה במסגרת מלחמת האזרחים

בת' ואן שאק מנתחת במאמרה את דרכי הפעולה השונות בהן ניתן לנקוט במטרה לכפות על סוריה אחריות מדינית בגין מלחמת האזרחים ופשעי המלחמה החמורים המתבצעים בשטחה, על ידי משטר אסד. בין דרכי הפעולה הרלוונטיות, מתייחסת **ואן שאק** לפנייה אפשרית לארגוני זכויות אדם בינלאומיים, לבית הדין הבינלאומי לצדק או לבתי משפט מדינתיים. היא מפרטת את המגבלות של דרכי הפעולה הללו. במסגרת הדיון בשימוש אפשרי בדרך הפעולה האחרונה, מציינת **ואן שאק** תביעה שהוגשה לאחרונה בארצות הברית נגד סוריה בידי משפחתה של עיתונאית אמריקאית בשם מארי קולוויין, אשר נהרגה בהתקפה בעיר חומס בשנת 2012. היא מציינת כי לתביעה סיכויי הצלחה גבוהים יותר, מכיוון שאין היא מצריכה הוכחת קיומו של סכסוך מזוין באזור (13 ביולי, [Just Security](#)).

משפט בינלאומי פלילי

עקרון המשלימות בבית הדין הפלילי הבינלאומי

ביום 22 ביולי פרסם המרכז הבינלאומי לצדק מעברי (ICTJ) [מדריך](#) הבוחן את מרכיביו של עקרון ה"משלימות", עקרון יסוד במשפט הבינלאומי הפלילי. [קייט קורנין-פורמן](#) מתייחסת לנקודות חשובות העולות מהמדריך. כך למשל, היא מציינת כי רבים מאמינים שעקרון המשלימות דורש לברר רק האם בית המשפט המדינתי הרלוונטי מוכן (willing) ויכול (able) לקיים הליך פלילי במסגרתו על מנת לשלול את סמכות בית הדין הפלילי. זאת, כאשר בפועל עקרון זה כולל בתוכו שני שלבים שעל בית הדין הפלילי הבינלאומי לבחון בטרם יחליט לפעול בעניינו של אדם. ראשית, יבחן בית הדין אם בית משפט מדינתי פתח בהליכים ביחס לאותו מקרה שנחקר על ידי בית הדין. רק אם ישנם הליכים בעניינו של אותו מקרה, תיבחן השאלה האם אותו בית משפט הוא willing ו-able לקיים הליך זה (15 ביולי, [Justice in Conflict](#)).

הסגרת עומאר אל-באשיר לבית הדין הפלילי הבינלאומי

ביום 11 ביולי, ערכאת קדם המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC) החליטה כי המדינות [אוגנדה וג'יבוטי](#) לא מילאו את הצו המורה על מעצרו והסגרתו של הנשיא הסודאני עומאר אל-באשיר בעת שהיה בתחומן הטריטוריאלי. הערכאה הפנתה את שתי המדינות לאסיפת המדינות החברות ב-ICC ולמועצת הביטחון של האו"ם, אשר צפויות להחליט האם לפעול בעניין. אל-באשיר מבוקש על ידי ה-ICC בגין [פשעים נגד האנושות, פשעי מלחמה ורצח עם](#) בדארפור, סודן. אוגנדה וג'יבוטי מחויבות להסגיר את אל באשיר, במסגרת חובותיהן בתור מדינות חברות בבית הדין (12 ביולי, [ICC-CPI](#)).

סייבר, אינטרנט וטכנולוגיה

פריצה למחשבי הוועידה הדמוקרטית

[ג'ק גולדשמידט](#) דן באירוע הפריצה למחשבי הוועידה הדמוקרטית בארה"ב וגניבת המיילים והמסמכים. הפריצה עצמה מיוחסת לרוסיה, במה שנראה כניסיון לפגוע במועמדת הדמוקרטית לנשיאות הילרי קלינטון. [גולדשמידט](#) תוהה בנוגע לאופן בו הפריצה נתפסת ומסוקרת בעיתונות האמריקאית. תחילה, הוא חולק על הייחוס הישיר של הפריצה לרוסיה. לטענתו אין לכך הוכחות חד משמעיות. כמו כן, גם אם היתה רוסיה מעורבת באירוע הפריצה, לא בטוח שמדובר באקט שאינו חוקי. [גולדשמידט](#) מטיל ספק באפשרות שמדובר בהפרה של המשפט הבין-לאומי ומציין כי אם מדובר בהפרה של המשפט האמריקאי, הרי שארה"ב בעצמה פועלת בדרכים דומות. לטענתו, ריגול באמצעות סייבר, וכן ניסיון להשפיע על בחירות במדינות אחרות, אינו תופעה חדשה (27 ביולי, [Lawfare](#)).

Microsoft v. United States

ביום 14 ביולי [זמה](#) בית המשפט האמריקאי את בקשתו של משרד המשפטים לחייב את חברת מייקרוסופט להפיק אימיילים של לקוחות המאוחסנים בשרתי החברה באירלנד. זאת, מכיוון שפעולה כזו תהווה יישום אקסטרה טריטוריאלי של החוק האמריקאי בדבר תקשורת מאוחסנת (Stored Communications Act), בעוד שהחוק אינו כולל הוראה המאפשרת תחולה כזו. דרך המלך, במקרה זה, תהא הגשת בקשה דיפלומטית, במסגרת הסכם עזרה משפטית, למדינה בה מצוי המידע הרלוונטי והסתמכות על רצונה הטוב של אותה מדינה. זאת, אף אם לספק של אותו מידע יש גישה אליו מארה"ב.

אנדרו קיאן וודס מציין שהתיק אינו נוגע להגנה על הזכות לפרטיות אלא לשאלה של קבלת ראיות המצויות בשטחה של מדינה זרה. הוא אף מציין כי עבור חלק מהחברות הטכנולוגיות, כגון גוגל או פייסבוק, מדובר בפסיקה בעייתית שכן הן מנהלות מידע בכל רחבי העולם, אך מעוניינות שטריטוריאליזם אותו מידע יהיה שייך למדינה המהווה את מקום מושבה העיקרי של החברה. לדבריו, ההחלטה מובילה למצב בו המדינה פועלת בעקבות מיקומו של המידע, ולא לפי מיקומו של העברייין. החלטה זו מחזקת, לדעתו, את הצורך בקידום חתימה על הסכם עזרה משפטית, העומד על הפרק, בין ארה"ב ובריטניה (15 ביולי, [Lawfare](#)).

רובוט קטלני בדאלאס

אירוע הירי שאירע בדאלאס בתחילת חודש יולי, ובו נהרגו חמישה שוטרים אמריקאים, ייזכר גם כאירוע שבו לראשונה הפעיל כוח משטרי רובוט על מנת להרוג את המפגע. אירוע זה מעורר מספר שאלות אתיות ומשפטיות. **ריק נלסון**, מומחה ביטחון אמריקאי, טוען כי בניגוד ללחימה, בה הריגה היא המטרה העיקרית של השימוש בכוח, במסגרת פעילות אכיפת חוק, ישנה משמעות שונה לשימוש בכוח, ואין היא מכוונת להיות קטלנית. השימוש ברובוטים עשוי להעניק לפעילותם של כוחות המשטרה אופי צבאי יותר, תוצאה שאינה בהכרח רצויה (8 ביולי, [NY Times](#)). **פיטר זינגר**, מומחה לאסטרטגיה מדינית ולוחמה טכנולוגית מדגים בעיה נוספת, לפיה השימוש בכוח משטרי מוסדר בתיקון הרביעי לחוקה האמריקאית, הדורש שימוש סביר בכוח. באנלוגיה לאירוע בדאלאס, קשה להבין מהו שימוש סביר בכוח רובוטי ומהן מגבלותיו. יש להדגיש כי הרובוט הופעל מרחוק ולא היה אוטונומי (שאז היה הדיון שונה ומורכב בהרבה). נראה כי השיח בנושא צופה פני עתיד ויתפתח ככל שתגביר המשטרה את השימוש ברובוטים כאמצעי להפעלת כוח (8 ביולי, [The Guardian](#)).

היבטים אחרים של המשפט הבינלאומי

רוסיה וסין מתמקדות בעקרונות יסוד "לא מערביים" של המשפט הבינלאומי

לורי מלקסו מציין כי ביום 25 ביוני חתמו רוסיה וסין על הצהרה בדבר קידום המשפט הבינלאומי. זאת, בעקבות ביקורת רבה שהופנתה כלפי המדינות בהקשר של הדין הבינלאומי וטענות לקיומן של הפרות חמורות מצידן. לדוגמה, קיומה של ביקורת בינלאומית בעקבות סיפוחו של האי קרים ודחיית רוב טענותיה הטריטוריאליים של סין בעניין ים סין הדרומי. רוסיה וסין טוענות כי הן מצויות במחלוקת למול המערב בנוגע לעקרונות היסוד של המשפט הבינלאומי. בהצהרתן הן מדגישות את עקרונות ריבונות המדינה, אי-ההתערבות בענייניהן הפנימיים או החיצוניים של מדינות, כמו גם את זכותה הבלעדית של מועצת הביטחון לאשר שימוש בכוח צבאי. הן טוענות כי הדגש שמושם על ידי ממשלות המערב על עקרונות כגון זכויות אדם ודמוקרטיה הוא ניסיון חד צדדי מצדן לפרש מחדש, ועל ידי כך לעקוף, את מטרתה המקורית של מגילת האו"ם, שנועדה להיות החוקה של הקהילה הבינלאומית. **מלקסו** מסכם וטוען כי על המערב להתחשב ברצון זה של המדינות, לא רק מבחינה טקסטואלית, אלא גם מבחינה מהותית. לשם כך, יש ליצור שיח פורה ומסודר, המביא גם דעות אלה לידי ביטוי ויוצר שוויון בין השחקנים הבינלאומיים (15 ביולי, [EJIL: Talk!](#)).

פסיקת בית הדין הקבוע לבוררות בהאג בסוגיית המחלוקת הימית בין סין לפיליפינים

ביום 12 ליולי 2016 בית הדין הקבוע לבוררות בהאג פרסם [החלטה](#) בבוררות בין הפיליפינים לסין בעניין ים סין הדרומי, ובה פסק לטובת הפיליפינים. הבוררות התנהלה מכוח אמנת היס. סין סירבה להופיע ולהשתתף בהליך. בית הדין קבע, כי ל-"קו תשעת המקפים" ולזכויות ההיסטוריות, שאותן דורשת סין בים סין הדרומי, אין כל בסיס בדיני היס. כן נקבע כי השוניות והסלעים המצויים באזור ימי זה, אשר סין טוענת לריבונות בהן, אינם נחשבים לאיים, כהגדרת מונח זה באמנת היס, ולכן אינם מקימים זכות לאזור כלכלי ימי ולמדף יבשתי באזור הצמוד להן. לכן, אין לסין זכות על מקורות טבע ודיג באזור זה וההגבלות שהטילה על השיט של ספינות פיליפיניות אינן חוקיות. כן נקבע כי פעילות שביצעה סין באזור, כולל הקמת איים מלאכותיים, בוצעה תוך הפרה של הדין. **רוברט באקמן** מגדיר את פסיקת בית הדין כפסיקה "המשנה את כללי המשחק", כאשר החלטת האמנה על הסכסוך המורכב בים הדרומי של סין מבססת את חשיבות האמנה ועוצמתה בביסוס סדר משפטי על ימים ואוקיינוסים (18 ביולי, [RSIS](#)). הממשל הסיני מצדו מתייחס לפסיקה בתור "פיסת נייר מבוזבזת" ומיד לאחר פרסומה פרסם מכתב בו ביקש ליישב את הסכסוך בין הצדדים במשא ומתן (13 ביולי, [Global Times](#)). (לקריאה נוספת ראו, בין היתר, 15 ביולי, [Lawfare](#) ה-18 ביולי, [opinio juris](#) ו-14 ביולי [opinio juris](#)).

ניתן למצוא אותנו :

© 2016 כל הזכויות שמורות

התכנית למשפט וביטחון לאומי, INSS